

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2020, sp. zn. 22 Cdo 2189/2019, ECLI:CZ:NS:2020:22.CDO.2189.2019.1

Číslo: 57/2021

Právní věta: Soud není omezen v maximální délce lhůty podle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. a ve vztahu ke lhůtě může předseda senátu reagovat na specifické okolnosti věci a na vývoj prvního jednání. Stanovení lhůty delší než 30 dnů by však mělo být spíše výjimečné a řádně odůvodněné okolnostmi konkrétního případu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.10.2020

Spisová značka: 22 Cdo 2189/2019

Číslo rozhodnutí: 57

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Koncentrace řízení, Lhůta procesní [Lhůty]

Předpisy: § 118b odst. 2 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012

§ 243e odst. 1 o. s. ř.

§ 243e odst. 2 o. s. ř.

§ 55 o. s. ř. ve znění do 31.12.2012

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně zrušil rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 5. 2. 2019, sp. zn. 15 Co 195/2015, a výroky I, II, a IV rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 16. 4. 2014, sp. zn. 55 C 60/2010, a věc vrátil Městskému soudu v Brně k dalšímu řízení.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně (dále jen „soud prvního stupně“) rozsudkem ze dne 16. 4. 2014, č. j. 55 C 60/2010-241, výrokem I z věcí patřících do společného jmění manželů přikázal do výlučného vlastnictví žalovaného v rozsudku blíže specifikované movité věci, dále žalovanému přikázal závazek ze smlouvy o úvěru poskytnutém Komerční bankou, a. s., v částce 1 645 707,67 Kč, pohledávku za R. M. ve výši 120 000 Kč a pohledávku za T. H. ve výši 730 000 Kč. Výrokem II uložil žalovanému zaplatit žalobkyni na vyrovnání podílů 826 136,65 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku. Výrokem III uložil žalovanému povinnost vydat žalobkyni robot Thermomix a bílé látkové křeslo do tří dnů od právní moci rozsudku. Současně rozhodl o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků nemá na jejich náhradu právo (výrok IV).

2. Soud prvního stupně rozhodoval o vypořádání společného jmění účastníků, které zaniklo rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 3. 8. 2009, č. j. 52 C 256/2007-50. Žalobkyně navrhla vypořádat i prostředky vynaložené ze společného jmění na úhradu spotřebitelských a jiných úvěrů, ze kterých měl být za trvání manželství pořízen majetek náležející do výlučného vlastnictví žalovaného. Učinila tak ve vyjádření ze dne 21. 1. 2013. Soud prvního stupně k návrhu nepřihlédl s tím, že byl učiněn až po koncentraci řízení.

3. K odvolání žalobkyně Krajský soud v Brně (dále jen „odvolací soud“) rozsudkem ze dne 5. 2. 2019, č. j. 15 Co 195/2015-375, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I potvrdil (výrok I), výrok II změnil tak, že žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobkyni na vyrovnání podílů 1 252 118,60 Kč (výrok II) a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů (výrok III). Výrok III rozsudku soudu prvního stupně nebyl odvoláním napaden.

4. Ve vztahu k vyjádření žalobkyně ze dne 21. 1. 2013 uzavřel (shodně se soudem prvního stupně), že bylo podáno po uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta k doplnění skutkových tvrzení a důkazních návrhů. Z obsahu protokolu o jednání soudu prvního stupně ze dne 5. 12. 2012 měl za prokázané, že po provedeném dokazování byli účastníci poučeni o účincích koncentrace řízení a byla jim poskytnuta lhůta 30 dnů k doplnění tvrzení a důkazních návrhů. V dané lhůtě reagoval žalovaný podáním došlým soudu dne 3. 1. 2013, žalobkyně reagovala až podáním ze dne 21. 1. 2013, tedy po koncentraci řízení. K námitce žalobkyně, že za situace, kdy soudy nerozhodly o návrhu na prodloužení lhůty, došlo k jejímu faktickému prodloužení, a podání proto bylo soudu předloženo včas, uzavřel, že z obsahu spisu nevyplývá, že by žalobkyně o prodloužení lhůty požádala. Navíc vyjádřil názor, že v projednávané věci by soud mohl k později uvedeným skutečnostem (tj. po uplynutí účastníkům poskytnuté lhůty 30 dnů) přihlédnout pouze za podmínek uvedených v poslední větě § 118b odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“). Námitku nesprávného postupu soudu při posouzení otázky koncentrace řízení proto nepovažoval za důvodnou.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti rozsudku odvolacího soudu podává žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., a uplatňuje v něm dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř. Má za to, že v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyla doposud jednoznačně vyřešena otázka, zda lze k žádosti účastníka prodloužit soudcovskou lhůtu danou účastníkům ve smyslu § 118b odst. 1 o. s. ř. k doplnění rozhodných skutečností a důkazních návrhů. Zdůrazňuje, že odvolací soud nesprávně uvedl, že o prodloužení lhůty nepožádala, ačkoli její žádost byla soudu prvního stupně doručena do datové schránky dne 17. 12. 2012; kopii žádosti, včetně související datové zprávy, přikládá k dovolání. Uvádí, že vyjádření ze dne 21. 1. 2013 bylo učiněno v zachované lhůtě, neboť z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2011, sp. zn. [22 Cdo 2178/2009](#), vyplývá, že v případě, kdy soud o žádosti účastníka o prodloužení lhůty nerozhodne (zůstane nečinným), fakticky tím žádosti vyhová. Posouzení otázky koncentrace nalézacími soudy proto považuje za nesprávné. Současně soudu prvního stupně vytýká, že v rozporu s logikou a řádným postupem soudu ve smyslu § 1 o. s. ř. rozhodl o vyloučení řízení o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k samostatnému projednání a že řízení zatížil nedůvodnými průtahy. Navrhuje, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

6. Žalovaný se ve vyjádření k dovolání ztotožňuje se závěry odvolacího soudu. Namítá, že lhůta k doplnění skutkových tvrzení a navržených důkazů nebyla soudem prodloužena a ani být prodloužena nemohla, neboť 30denní lhůta, která byla účastníkům poskytnuta, je lhůtou zákonnou a maximální. Odkaz dovolatelky na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2011, sp. zn. [22 Cdo 2178/2009](#), považuje za nepřipadný, neboť vychází z jiné právní úpravy. Zdůrazňuje, že žalobkyně měla k podání vyjádření dostatek času. Dále za nedůvodnou považuje i námitku, že část řízení byla nesprávně

vyloučena k samostatnému projednání, neboť úvahy dovolatelky jsou v této části založeny na polemice se skutkovými závěry nalézacích soudů. Navrhuje, aby dovolací soud dovolání jako nedůvodné zamítl.

III.

Přípustnost dovolání

7. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla řešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1-3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

Podle § 242 odst. 3 o. s. ř. lze rozhodnutí odvolacího soudu přezkoumat jen z důvodu vymezeného v dovolání. Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

8. Dovolací soud předně uvádí, že námitka dovolatelky, že soud prvního stupně nesprávně vyloučil část předmětu řízení k samostatnému projednání, není způsobilá založit přípustnost dovolání. O vyloučení části předmětu řízení k samostatnému projednání rozhoduje soud usnesením, kterým se upravuje vedení řízení; proti tomuto usnesení není dovolání přípustné [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.]. Tato námitka proto ani nemohla být předmětem odvolacího řízení a odvolací soud se jejím řešením nezabýval. Vyloučení věci k samostatnému řízení přitom nemůže představovat ani vadu řízení, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13. 7. 2010, sp. zn. [25 Cdo 1982/2008](#)). Navíc dovolání v této části ani neobsahuje řádné vymezení předpokladů jeho přípustnosti.

9. Dovolání je však přípustné a zároveň i důvodné pro řešení procesní otázky povahy lhůty, která byla podle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. poskytnuta účastníkům řízení k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností. Tuto otázku vyřešil odvolací soud v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu.

IV.

Důvodnost dovolání

10. Vzhledem k tomu přihlédl dovolací soud i k tvrzené vadě řízení – k opomenutí návrhu žalobkyně na prodloužení lhůty k doplnění rozhodných skutečností a důkazních návrhů (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

11. Z obsahu spisu vyplývá, že při jednání soudu prvního stupně dne 5. 12. 2012 byli účastníci poučeni o účincích koncentrace řízení a byla jim poskytnuta 30denní lhůta k doplnění skutkových tvrzení a důkazních návrhů. Skutková tvrzení a důkazní návrhy žalobkyně doplnila dne 21. 1. 2013

(č. l. 133).

12. Dovolatelka namítá, že před uplynutím lhůty poskytnuté k doplnění rozhodných skutečností a důkazních návrhů požádala o její prodloužení do 21. 1. 2013.

13. K výzvě dovolacího soudu soud prvního stupně zjistil, že žádost žalobkyně byla do jeho datové schránky doručena dne 17. 12. 2012, podání však nebylo vloženo do informačního systému soudu.

14. Z uvedeného vyplývá, že žalobkyně před uplynutím lhůty poskytnuté účastníkům k doplnění skutkových tvrzení a důkazních návrhů požádala o její prodloužení. Žádost však nebyla zařazena do procesního spisu, zůstala soudy zcela opomenuta, nebylo jí ani fakticky vyhověno ani o ní jakkoliv rozhodnuto, přičemž vyjádření žalobkyně, podané v rámci žalobkyní navrženého prodloužení lhůty, bylo posouzeno jako podání učiněné po koncentraci soudního řízení. V důsledku pochybení soudů je tak řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; nalézací soudy navíc tímto postupem zjevně porušily i právo dovolatelky na spravedlivý proces [viz čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod; srov. též nálezy Ústavního soudu ze dne 30. 11. 1995, sp. zn. [III. ÚS 166/95](#) (publikovaný v časopise Soudní rozhledy č. 4/1996, s. 104)].

15. K vlastnímu posouzení otázky povahy lhůty dle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř.:

16. S ohledem na okamžik, kdy byla účastníkům lhůta ve smyslu citovaného ustanovení poskytnuta a kdy byla podána žádost žalobkyně o její prodloužení, posuzoval Nejvyšší soud předmětnou otázku podle právní úpravy zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 404/2012 Sb.).

17. Podle § 55 o. s. ř. nestanoví-li tento zákon lhůtu k provedení úkonu, určí ji, jestliže je to třeba, předseda senátu. Lhůtu, kterou určil, může předseda senátu též prodloužit.

18. Podle § 118b odst. 1 o. s. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, ve věcech, v nichž byla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení přípravného jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která jim byla poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností (§ 114c odst. 4). Pokud nebyla provedena příprava jednání podle § 114c, mohou účastníci uvést rozhodné skutečnosti o věci samé a označit důkazy k jejich prokázání jen do skončení prvního jednání, popřípadě do uplynutí lhůty, která byla účastníkům poskytnuta k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc, k podání návrhů na provedení důkazů nebo ke splnění dalších procesních povinností. K později uvedeným skutečnostem a označeným důkazům smí soud přihlídnout, jen jde-li o skutečnosti nebo důkazy, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly po přípravném jednání nebo které účastník nemohl bez své viny včas uvést, jakož i ke skutečnostem nebo důkazům, které účastníci uvedli poté, co byl některý z nich vyzván k doplnění rozhodujících skutečností podle § 118a odst. 2.

19. Již v usnesení ze dne 14. 10. 2014, sp. zn. [I. ÚS 768/14](#), Ústavní soud přijal a odůvodnil závěr, že lhůta stanovená podle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. v rámci koncentrace řízení je lhůtou soudcovskou, nikoli zákonnou. Možnost prodloužení této lhůty vyplývá nejen z textu ustanovení § 55 o. s. ř., ale i již ze samotné povahy institutu koncentrace řízení, jehož realizace je v rukou soudce. Její zmeškání však nelze prominout (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 2. 2010, sp. zn. [23 Cdo 2954/2009](#)).

20. Z rozhodovací praxe dovolacího soudu současně vyplývá, že návrh účastníka na prodloužení soudcovské lhůty není soud oprávněn bez dalšího prominout. Přestože proti usnesení o určení,

prodloužení nebo neprodloužení soudcovské lhůty není přípustné odvolání [§ 202 odst. 1 písm. a) o. s. ř.], je třeba trvat na tom, aby se soud i k takovému návrhu procesně relevantním způsobem vyjádřil (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1998, sp. zn. 20 Cdo 827/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, ročník 1999, pod poř. č. 27). Je však dána možnost faktického vyhovění návrhu na prodloužení soudcovské lhůty tím, že soud o tomto návrhu sice nerozhodne, avšak poskytne účastníkovi jím požadovaný časový prostor a nepříznivé následky spojené se zmeškáním lhůty vyvodí teprve tehdy, když účastník i v jím navržené prodloužené lhůtě zůstane nečinným (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2001, sp. zn. [20 Cdo 2608/99](#), ze dne 25. 1. 2005, sp. zn. [20 Cdo 2423/2004](#), nebo ze dne 16. 2. 2005, sp. zn. [26 Cdo 2901/2004](#)).

21. Pokud v nyní posuzované věci odvolací soud (resp. i soud prvního stupně) uzavřel, že podání žalobkyně ze dne 21. 1. 2013 bylo učiněno až po účincích koncentrace řízení, je jeho rozhodnutí v rozporu s uvedenými právními závěry.

22. Z výše uvedeného vyplývá, že žalobkyně řádně o prodloužení soudem poskytnuté lhůty k doplnění rozhodných skutečností a navržení důkazů požádala a v jí požadovaném časovém prostoru skutečnosti a důkazy doplnila. Návrh však zůstal vlivem pochybení soudu zcela opomenut. Z pohledu ustálené rozhodovací praxe proto nelze podání žalobkyně ze dne 21. 1. 2013 považovat za učiněné po koncentraci řízení. Doplnila-li žalobkyně svá tvrzení v souladu s opomenutým návrhem na prodloužení lhůty, je nutné na dané podání nahlížet jako na učiněné v zachované lhůtě, neboť návrh na prodloužení lhůty je nezbytné – za daného stavu věci – hodnotit tak, jako by mu bylo fakticky vyhověno. Negativní důsledky administrativního pochybení soudu – spočívající ve zjevně chybném opomenutí řádně doručeného podání – nelze klást k tíži účastníka řízení, a to navíc způsobem, který by v souvislosti s účinky koncentrace řízení vedl k omezení jeho základních práv, zejména práva na spravedlivý proces.

23. Na správnosti tohoto závěru nic nemění ani skutečnost, že prodloužením lhůty byla žalobkyni poskytnuta lhůta k doplnění rozhodných skutečností a navržení důkazů v celkové délce více jak 30 dnů. Délka lhůty ve smyslu § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. není omezena; opačný názor zastávaný žalovaným, odvolacím soudem i částí odborné literatury (viz např. výklad k § 118b o. s. ř. in JIRSA, J. a kol. Občanské soudní řízení: soudcovský komentář. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019) je třeba odmítnout.

24. Byť je při výkladu § 118b o. s. ř. nutné zohlednit úzký vztah s § 114c o. s. ř., nelze – již z pohledu gramatického výkladu – přehlédnout zásadní odlišnosti citovaných ustanovení. Zatímco § 114c o. s. ř. výslovně omezuje dodatečnou soudcovskou lhůtu na 30 dnů a hovoří také o žádosti účastníka řízení, ustanovení § 118b o. s. ř. obdobnou úpravu neobsahuje. Citovaná ustanovení obsahují úpravu jiných právních institutů, vztahujících se k jiným fázím soudního řízení. Soud proto není v maximální délce lhůty podle § 118b odst. 1 věty druhé o. s. ř. omezen a ve vztahu ke lhůtě může předseda senátu reagovat na specifické okolnosti dané věci a na vývoj prvního jednání. Stanovení lhůty delší jak 30 dnů by však mělo být spíše výjimečné a řádně odůvodněné okolnostmi konkrétního případu. Je tomu tak proto, že východiska institutu koncentrace řízení by měla být v zásadě stejná [srov. komentář k § 118b o. s. ř. in LAVICKÝ, P. a kol. Občanský soudní řád (§ 1 až 250l). Řízení sporné. Praktický komentář. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, str. 561].

25. Z výše uvedeného se podává, že dovolání je důvodné. Odvolací soud v rozporu s ustálenou rozhodovací praxí Ústavního soudu a Nejvyššího soudu vyřešil otázku povahy lhůty k doplnění tvrzení o skutečnostech významných pro věc a k podání návrhů na provedení důkazů. Řízení je navíc zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Protože Nejvyšší soud neshledal podmínky pro změnu rozhodnutí odvolacího soudu ve smyslu § 243d písm. b) o. s. ř., zrušil rozhodnutí odvolacího soudu (§ 243e odst. 1 o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu, platí také pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i

toto rozhodnutí - mimo výrok III rozsudku soudu prvního stupně, který nebyl předmětem přezkumu odvolacího soudu a nabyl samostatně právní moci - a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.).